

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ АЕРОКОСМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ М. Є. ЖУКОВСЬКОГО
«ХАРКІВСЬКИЙ АВІАЦІЙНИЙ ІНСТИТУТ»**

**КАФЕДРА ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ,
СПОРТУ ТА РЕАБІЛІТАЦІЇ**

ЗБІРНИК ТЕЗ

II ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ

**«АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ,
СПОРТУ, ЗДОРОВОГО СПОСОБУ ТА ЯКОСТІ ЖИТТЯ
РІЗНИХ ВЕРСТВ НАСЕЛЕННЯ»**

22 березня 2024 року

Харків - 2024

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ АЕРОКОСМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ М. Є. ЖУКОВСЬКОГО
«ХАРКІВСЬКИЙ АВІАЦІЙНИЙ ІНСТИТУТ»
КАФЕДРА ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ,
СПОРТУ ТА РЕАБІЛІТАЦІЇ

ЗБІРНИК ТЕЗ

II ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ
«АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ, СПОРТУ,
ЗДОРОВОГО СПОСОБУ ТА ЯКОСТІ ЖИТТЯ
РІЗНИХ ВЕРСТВ НАСЕЛЕННЯ»

22 березня 2024 року

Харків – 2024

УДК 796(063)

A43

Актуальні питання фізичного виховання, спорту, здорового способу та якості життя різних верств населення : збірник тез II Всеукраїнської науково-практичної конференції (електронне видання), 22 березня 2024 року. Харків : Національний аерокосмічний університет імені М. Є. Жуковського «Харківський авіаційний інститут», 2024. 372 с.

У збірнику представлені тези за напрямками роботи конференції: фізичне виховання та рухова активність різних верств населення; удосконалення підготовки спортсменів; олімпійський, паралімпійський та професійний спорт; проблеми формування здорового способу та якості життя людини у сучасному суспільстві.

Збірник тез представляє теоретичний і практичний інтерес для докторів, аспірантів, магістрів, студентів, тренерів, спортсменів, викладачів, наукових працівників.

Голова організаційного комітету: *Баканова О.Ф., к.фіз.вих., доцент, завідувач кафедри фізичного виховання, спорту та реабілітації.*

Організаційний комітет: *Рядова Л. О., к.фіз.вих., старший викладач кафедри, Крамаренко В. І., старший викладач кафедри.*

Редакційна колегія:

Баканова Олександра Феліксівна – кандидат наук з фізичного виховання та спорту, доцент, завідувач кафедри фізичного виховання, спорту та реабілітації.

Рядова Ліліана Олегівна – кандидат наук з фізичного виховання та спорту, старший викладач кафедри фізичного виховання, спорту та реабілітації.

Крамаренко Валентина Іванівна – старший викладач кафедри фізичного виховання, спорту та реабілітації.

Білоус Наталія Сергіївна – старший викладач кафедри фізичного виховання, спорту та реабілітації.

Єварницький Ігор Андрійович – старший викладач кафедри фізичного виховання, спорту та реабілітації.

Єрмоменко Віталій Миколайович – старший викладач кафедри фізичного виховання, спорту та реабілітації.

Кононенко Неллі Миколаївна – старший викладач кафедри фізичного виховання, спорту та реабілітації.

Криворучко Світлана Миколаївна – старший викладач кафедри фізичного виховання, спорту та реабілітації.

Самохін Олексій Олексійович – старший викладач кафедри фізичного виховання, спорту та реабілітації.

Слободянюк Олег Вячеславович – старший викладач кафедри фізичного виховання, спорту та реабілітації.

Затверджено

Вченою радою гуманітарно-правового факультету
Національного аерокосмічного університету імені М. Є. Жуковського
«Харківський авіаційний інститут»
(протокол № 6 від 12 березня 2024 року)

II Всеукраїнська науково-практична конференція
«АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ, СПОРТУ, ЗДОРОВОГО СПОСОБУ
ТА ЯКОСТІ ЖИТТЯ РІЗНИХ ВЕРСТВ НАСЕЛЕННЯ»

Маслова О. В., Тисленко С. В., Ростоцька В. О. <i>Окремі аспекти професійної діяльності баскетбольних арбітрів в умовах дії шумового забруднення навколишнього середовища.....</i>	261
Мусієнко І. Ю. <i>Ефективність різних типів велосипедів у залежності від умов маршруту.....</i>	264
Осадча О. І., Шевцов С. М., Волошина В. С. <i>Резистентність організму спортсменів з урахуванням негативних факторів антропогенного середовища.....</i>	267
Панасенко Д. В. <i>Роль тренера в розвитку спортивного потенціалу у здобувачів вищої освіти, які займаються тенісом.....</i>	271
Риженко Д. Ю. <i>Побудова тренувального процесу з техніки гірського туризму в командному заліку.....</i>	274
Рожков В. О. <i>Особливості застосування інженерно-технічних засобів у лижному спорті.....</i>	277
Рябченко О. В. <i>Сучасні реалії підготовки спортсменок до змагань з художньої гімнастики.....</i>	280
Самохін О. О. <i>Ризики та переваги участі у змаганнях з кікбоксингу: аналіз впливу на здоров'я спортсменів.....</i>	283
Слободянюк О. В. <i>Вплив раціонального харчування на досягнення високих спортивних результатів у важкій атлетиці.....</i>	286
Чернікова О. О., Барчук М. А., Редько Н. О. <i>Сучасні підходи до вивчення окислювального стресу та дії антиоксидантів у практиці спортивної підготовки.....</i>	290
Шахліна Л. Г., Котко Д. М., Журомський С. В. <i>Сучасний стан питання щодо участі трансгендерів в олімпійському спорті.....</i>	293
Шевчук О. К. <i>Бібліометрична структура дослідницького поля «інклюзія в спорті».....</i>	296
Шестерова Л. Є., Козарь С. С. <i>Особливості вдосконалення техніки бігу на середні дистанції.....</i>	299
Ясько Л. В., Сова В. М. <i>Психофізіологічний стан юних тхеквондистів у процесі тренувальних занять.....</i>	303

СЕКЦІЯ 3

ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ ЗДОРОВОГО СПОСОБУ ТА ЯКОСТІ ЖИТТЯ ЛЮДИНИ У СУЧАСНОМУ СУСПІЛЬСТВІ

Tsyhanovska N., Skalski D. W. <i>Aktywność fizyczna jako profilaktyka stresu фізична активність як профілактика стресу.....</i>	308
Висоцька Н.С., Кравченко О. С. <i>Проблеми формування здорового способу та якості життя людини у сучасному суспільстві.....</i>	312
Дух Т. І., Кіщак М. Ю. <i>Аналіз компонентного складу тіла здобувачів вищої освіти спеціальності фізична терапія та ерготерапія.....</i>	316

Шахліна Л. Г., д.мед.н., професор, професор кафедри
Котко Д. М., д.мед.н., доцент, доцент кафедри
Журомський С. В., викладач
Національний університет фізичного виховання і спорту України,
м. Київ, Україна

СУЧАСНИЙ СТАН ПИТАННЯ ЩОДО УЧАСТІ ТРАНСГЕНДЕРІВ В ОЛІМПІЙСЬКОМУ СПОРТІ

Анотація. У роботі представлено огляд рішень та визначені рекомендації щодо допуску спортсменів-трансгендерів до участі у жіночих дисциплінах програми Олімпійських ігор. Результати проведених нами досліджень показали відсутність суттєвих наукових даних про біологічні переваги, які перешкоджають чесності змагань трансгендерних жінок в жіночих видах спорту. Окремо нами визначена недоказовість твердження того, що трансгендерні жінки, які обрали пригнічення тестостерону (наприклад, гормональну терапію для підтвердження статі та/або хірургічне видалення статевих залоз), зберігають перевагу на невизначений термін над цисгендерними спортсменками.

Ключові слова: жінки-спортсменки, Міжнародний олімпійський комітет, Олімпійські ігри, олімпійський спорт, трансгендери.

Вступ. Кількість трансгендерів – претендентів до спорту вищих досягнень може бути викликана збільшенням трансгендерного населення в усьому світі. Тому керівництву Міжнародного олімпійського комітету (далі – МОК) для участі спортсменів-трансгендерів в Олімпійських іграх необхідно обґрунтувати і встановити спортивну політику, щоб уникнути можливих конфліктів [4].

Питання допуску трансгендерів до участі в Міжнародних змаганнях і Олімпійських іграх не є новими для Міжнародного олімпійського комітету [4].

Мета дослідження: подання аналізу даних сучасної наукової літератури та інформаційних джерел задля обґрунтування можливості допуску трансгендерів-жінок до участі в змаганнях жіночої програми Олімпійських ігор.

Матеріал і методи дослідження. Дослідження проводилось на базі Національного університету фізичного виховання і спорту України.

Методи дослідження. Для вирішення поставленої мети дослідження нами були використані наступні методи: аналіз і узагальнення даних спеціальної наукової та методичної літератури, моніторинг інформаційних ресурсів мережі Інтернет, метод систематизації, контент-аналіз.

Виклад основного матеріалу дослідження. У 2003 році на Стокгольмському консенсусі з МОК, Міжнародний олімпійський комітет дійшов висновку дозволити участь трансгендерних спортсменок

II Всеукраїнська науково-практична конференція
«АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ, СПОРТУ, ЗДОРОВОГО СПОСОБУ
ТА ЯКОСТІ ЖИТТЯ РІЗНИХ ВЕРСТВ НАСЕЛЕННЯ»

в Олімпійських іграх за певних умов: хірургічна зміна статі; юридичне підтвердження статі; концентрація тестостерону в сироватці крові до 10 нмоль/л^{-1} [1].

У резолюції консенсусної наради МОК з питань зміни статі спортсмена і гіперандрогенії (листопад 2015) [3] було представлено рішення, що включало умови участі трансгендерів-жінок на Олімпійських іграх: корекція статі; юридичне підтвердження статі; концентрація тестостерону в сироватці крові до 10 нмоль/л^{-1} протягом усього періоду бажаного допуску до змагань у жіночих видах спорту.

У цій же резолюції сказано, що спортсмен з гіперандрогенією ендогенної етіології, який не допущений до участі в змаганнях жіночої програми, повинен мати право брати участь у чоловічих видах змагань [3]. Голова медичної комісії й науки МОК Ричард Баджет вважає, що в даній резолюції велика кількість розбіжностей, тому необхідно доопрацювати даний документ з питань збереження чесної конкуренції в спорті [4].

У наступних рішеннях Міжнародного олімпійського комітету у резолюції консенсусної наради з питань участі трансгендерних жінок і спортсменок з гіперандрогенією зазначено скасування вимог при трансгендерному переході хірургічних методів, опубліковані оновлені рекомендації, відповідно до яких спортсменам-трансгендерам для участі в Олімпійських іграх: не потрібно підтвердження гендерної ідентичності, тобто не потрібні хірургічні методи корекції статі; мати юридичне підтвердження статі; зміст тестостерону в сироватці крові на рівні до 10 нмоль/л^{-1} . При цьому представники МОК указують, що трансгендери-чоловіки, що змінили жіночу стать на чоловічу, мають право брати участь у чоловічих змаганнях «без обмежень» [4].

Привертає увагу той факт, що складність рішення участі трансгендерів в Олімпійських іграх, особливо трансгендерів-жінок, МОК для колегіальності вирішення питань з допуску трансгендерних спортсменів розробив і опублікував детальний перелік 10 рекомендацій для спортивних міжнародних федерацій, які матимуть право ухвалювати власні правила й рішення про допуск спортсменів [3].

Ігри XXXII Олімпіади – Токіо – 2020 – стали першими Олімпійськими іграми, на яких уперше за всю історію Ігор взяла участь офіційно трансгендер-жінка. Нею була 43-літня Лорел Хаббард – представниця Національної збірної команди з важкої атлетики (Нова Зеландія).

Присутність Лорел Хаббард у змаганнях з важкої атлетики викликало багато питань і суперечностей серед учасників змагань і громадськості, вказуючи на виражену чоловічу статуру спортсменки [2].

Однак МОК вважає законним участь трансгендера-жінки в Олімпійських іграх. Президент МОК Томас Бах так пояснив допуск трансгендера до участі в Олімпійських іграх Токіо – 2020: «...Кваліфікаційні правила були схвалені Міжнародною федерацією важкої атлетики до початку відбору на Олімпіаду.

II Всеукраїнська науково-практична конференція
«АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ, СПОРТУ, ЗДОРОВОГО СПОСОБУ
ТА ЯКОСТІ ЖИТТЯ РІЗНИХ ВЕРСТВ НАСЕЛЕННЯ»

Участь Лорел Хаббард обговорювали з медичними й соціальними експертами міжнародних федерацій» [4].

Висновки. На сучасному етапі розвитку медико-біологічної науки трансгендерний перехід, включаючи гормональну терапію, не виключає постпубертатний фізіологічний розвиток чоловічого організму, що визначає особливості росто-вагових характеристик опорно-рухового апарата, розвиток м'язової маси, структуру й розміри серця, легенів, виразність еритропоезу. Тобто ще невідомо – чи можливо повністю порівняти біологічні можливості організму трансгендерних спортсменок із цисгендерними спортсменками після корекції статі.

Виходячи з вищенаведеного, наша думка зводиться до того, що до людей-трансгендерів необхідно ставитися з повагою, дотримувати їхні права й інтереси в житті, соціальній культурі й взаєминах.

Перспективи подальших досліджень. Подальші наші дослідження будуть спрямовані на розширення вивчення даного питання до концептуальних основ поєднання двох ключових напрямів дослідження – медико-біологічного та соціально-культурного з інтеграцією у практику спорту як одного з актуальних питань сучасності, що потребують теоретично обґрунтованого і практично доведеного рішення.

Список використаної літератури

1. Шахліна Л. Г., Чистякова М. А. Гендерна політика та питання статевого диморфізму у практиці сучасного спорту. *Спортивна медицина, фізична терапія та ерготерапія*. 2019. № 2. С. 18–23.
2. Hubbard first transgender athlete to qualify for Tokyo after rule changes. Inside the games : web-site. URL: <https://www.insidethegames/articles/1107439/hubbard-qualifies-after-rule-change.2021> (last accessed: 25.02.2024).
3. IOC. Consensus meeting on sex reassignment and hyperandrogenism. IOC : web-site. URL: https://stillmed.olympic.org/Documents/Commissions_PDFfiles/Medical_commission/2015-11_ioc_consensus_meeting_on_sex_reassignment_and_hyperandrogenism-en.pdf (last accessed: 25.02.2024).
4. Meerwijk E. L., Sevelius J. M. Transgender population size in the United States: a meta-regression of population-based probability samples. *American journal public health*. 2017. № 107 (2). P. 1–8.
5. Shakhlina L.-G., Futorny S., Vladimirova N., Maslova O., Kotko D., Kolomiiets T., Honcharuk N. Transgender in modern Olympic sports: problems and ways of their solution: Literature review. *Reproductive endocrinology*. 2023. No 70. P. 46–53.